

ПРОФЕСІЙНЕ СТАНОВЛЕННЯ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ: ПСИХОЛОГІЧНІ ЧИННИКИ РОЗВИТКУ ТОЛЕРАНТНОСТІ ДО НЕВИЗНАЧЕНОСТІ

Резюме

У статті здійснено аналіз процесу професійного становлення фахівця, що обумовлено психологічними чинниками розвитку толерантності до невизначеності здобувачів вищої освіти.

Автори статті доводять важливість врахування властивостей особистості, які є базовими, стійкими, стабільними у часі, що впливають на професійне становлення майбутнього фахівця та відіграють суттєву роль при оцінці ймовірних результатів прийняття рішень в ситуаціях невизначеності. **Мета статті** полягає в теоретичному обґрунтуванні та емпіричному дослідженні психологічних чинників розвитку толерантності до невизначеності. **Завдання дослідження** зосереджені на науковому обґрунтуванні поняття «толерантність до невизначеності»; виявленні психологічних чинників розвитку толерантності до невизначеності; аналізі та інтерпретації результатів дослідження щодо розвитку толерантності до невизначеності. **Результати** проведеного дослідження довели, що здобувачі вищої освіти, у яких сформований високий рівень толерантності до невизначеності, здатні приймати альтернативні, креативні та нестандартні рішення, набувати новий досвід навіть за умов невизначеності. Здобувачі вищої освіти, що володіють означеною компетентністю, готові до творчості, експериментів, імпровізації. Здобувачі вищої освіти, у яких сформовано середній рівень толерантності до невизначеності, готові до праці за умов браку інформації, отримуючи новий досвід, готові до новизни, до розв'язання складних завдань. **Висновки.** Підсумовуючи результати дослідження щодо розвитку толерантності до невизначеності, ми спираємося на властивість особистості, психологічна сутність якої полягає в стійкості до впливів фактору невизначеності, нечіткості середовища та виявляється у прийнятті неоднозначності під час пошуку альтернатив рішення; терпиме відношення до новизни, мінливості та складності ситуацій, до непередбачуваності.

Доведено, що ситуації невизначеності, які є джерелом активності особистості, сприяють як сформованості позитивної мотивації до дослідницької діяльності, так і необхідності спеціальної підготовки здобувача вищої освіти до професійних дій в ситуаціях невизначеності, сприяючи, таким чином, їх подальшому професійному становленню.

Ключові слова: властивості особистості; здобувачі вищої освіти; професійне становлення; психологічні чинники; розвиток; толерантність до невизначеності

Вступ. Світовий досвід дослідження змін, які відбуваються в інформаційно-освітньому просторі закладів вищої освіти, швидка зміна інформаційних потоків в синергетичному освітньому середовищі, інтеграція та диференціація наукових галузей, вимоги ринку праці, сприяли формуванню такого освітньо-інформаційного середовища в навчальному процесі закладу вищої освіти, освітні суб'єкти якого мають усвідомлювати як професійно так і особистісно доцільність кожної її складової, визначаючи та корегуючи ті чинники, що гальмують чи деформують досягнення ефективності і якості професійно-особистісного становлення майбутнього фахівця з урахуванням зворотніх зв'язків між нормативною траєкторією успішності навчання та індивідуальними темпами і напрямками особистісного і професійного становлення майбутнього фахівця.

Існуюча традиційна процесно-функціональна підготовка у закладах вищої освіти (ЗВО) відображає навчальний процес, що формує лише знанневу складову професійної компетентності майбутнього фахівця, таким чином, сприяючи контекстно-алгоритмічному баченню навколишнього середовища, не формуючи при цьому синергетично-інформаційний простір, який включає невизначені проблеми, незавершені задачі, гіпотези та змінні аксіоми (Лузік, 2009).

Аналіз наукових досліджень дав змогу проаналізувати проблему толерантності до невизначеності, яку досліджували закордонні (Р. Бріслін, С. Баднер, Н.Нортон, Р. Халлман, Е. Френкель-Брунsvік та ін.) та вітчизняні дослідники (Л. Бурлачук, А. Гусев, П. Лушин, С. Максименко, Є. Носенко, М. Шаповал).

У результаті проведеного контент-аналізу наукових праць, в яких розглядалась толерантність до невизначеності, дослідники виокремлюють її як базову, стійку та стабільну у часі, що впливає на взаємодію з людьми і поведінку в різних ситуаціях; дозволяє витримувати невизначеність особистих смислових основ в процесі переходу до нової ідентичності; як установку особистості з трикомпонентною структурою: когнітивне оцінювання, емоційна реакція і поведінкове реагування; як когнітивно-перцептивне утворення, що означає когнітивний стиль прийняття ситуацій невизначеності; емоційну і перцептивну змінну, яка відіграє суттєву роль при оцінці ймовірних результатів прийняття рішень в ситуаціях невизначеності (Хілько, 2016).

Значний внесок у дослідження психологічних аспектів толерантної поведінки, її сутності і функцій внесли дослідники Г. Олпорт, Е. Фром, П. Ф. Страусон, С. Кобаса, П. Ніколсон, О. Асмолов, С. Бондирева, І. Гриншпун, Г. Солдатова та інші. Що стосується вивчення проблеми професійної толерантності фахівців, то аналіз наукових досліджень засвідчує різноманітність авторських підходів у вивченні цього феномену як: інтегральної характеристики фахівця; особистісно-професійної якості; готовності і здатності; стосунки й установки; тип ставлення; можливість (А. Демчук, Ю. Ірхіна, Н. Жердева, Л. Коржакова, Ю. Макаров, О. Мороз, А. Темницький, Ю. Годорцева, О. Шаюк та ін.).

Цікавою, на наш погляд, є визначення толерантної особистості, надане дослідником А. Бондаренко, а саме, як людини з позитивним поглядом на світ, морально та соціально активної, яка усвідомлює власну унікальність і необхідність єднання з іншими людьми, сприймає різноманіття та взаємозумовленість навколишнього світу, розуміє, що те, яким буде цей світ, залежить від кожного (Бондаренко, с. 302).

Виходячи з того, що професійне становлення майбутнього фахівця розглядається як соціально значуща діяльність, виконання якої вимагає спеціальних знань, умінь і навичок, а також професійно обумовлених якостей особистості, то в залежності від змістовного наповнення професійної діяльності: мети, завдань, предметної організації, сфери реалізації, то вона поділяється на наукову та практичну.

За джерелом виникнення ситуацій невизначеності в професійній діяльності фахівців можна виділити як внутрішні, так і зовнішні: внутрішні ситуації невизначеності пов'язані з внутрішніми протиріччями, що виникають в процесі когнітивної побудови і осмислення образу професійної діяльності, суб'єкт-суб'єктних відношень, побудови особистісної Я-концепції, побудови ієрархії смислів професійної діяльності; зовнішні ситуації невизначеності виникають при взаємодії із зовнішнім середовищем, яке характеризується динамічністю, мінливістю, непередбачуваністю, а також визначаються полі-функціональністю самої діяльності фахівця. Саме тому професійне становлення фахівця, на думку дослідника О. Кокуна, може складати різні вектори, а саме: процес прогресивної зміни особистості внаслідок соціальних впливів, професійної діяльності і власної активності, спрямованої на самовдосконалення; динамічний багаторівневий процес формування комплексу професійно-важливих якостей в контексті розвитку професійної самосвідомості, адекватної та стійкої «Я-концепції», що зумовлюють конструктивну професійну поведінку і забезпечують умови для подолання професійних та особистісних труднощів.

Професійне становлення на наш погляд, також полягає в усвідомленні особистістю себе як суб'єкта конкретної професійної діяльності і передбачає: 1) самооцінку людиною власних індивідуально-психологічних якостей та зіставлення своїх можливостей з психологічними вимогами професії до спеціаліста; 2) усвідомлення своєї ролі в системі соціальних відносин і своєї відповідальності за успішне виконання діяльності та реалізацію своїх здібностей; 3) саморегуляцію поведінки, спрямованої на досягнення поставленої мети (Жокарєва, 2019).

Узагальнюючи сказане вище, можна зробити висновок, що толерантність до невизначеності є складним поняттям, яке розглядається з позицій різних теоретичних конструктів: як риса особистості, як соціально-психологічна установка, як когнітивно-перцептивне утворення, як здатність особистості, як культурна складова, як множинність реакцій особистості в невизначених ситуаціях. В цьому аспекті дослідники зосереджують свою увагу на особистісних властивостях толерантної до невизначеності особистості. Толерантна до невизначеності особистість характеризується позитивним ставленням до невизначеності: здібностями витримувати напругу, пов'язану з протиріччям, двозначністю, проблемністю ситуацій, готовністю до ризику, вмінням діяти і приймати рішення в ситуаціях невизначеності.

В результаті такої професійної підготовки випускника ЗВО практично не формується проблемно-наукова компетентність у процесі засвоєння нових знань та умінь; відповідальність в проектно-особистісній діяльності, що структурує та систематизує складові особистісно-професійної

компетентності. Як результат, значний відсоток студентської молоді обирає майбутню професію за зовнішніми мотивами, які часто не пов'язані зі змістом і особливостями їх майбутньої професійної діяльності. Це, на наш погляд, і підтверджує тезу про відсутність когнітивних освітніх стратегій та психологічного супроводу процесів особистісного і професійного розвитку майбутніх фахівців, недостатню увагу до міжособистісних комунікативних відносин, відсутність врахування індивідуальних особливостей студентів в процесі навчання у ЗВО.

Таким чином, погоджуючись з думкою ряду таких дослідників як Е.Еріксона, Е. Зеєр та інших, саме суб'єктивні (особистісні) характеристики (психічні новоутворення та розвиток) особистості мають виступати системоутворювальними умовами (критеріями) оптимізації професійної підготовки, оскільки вони відповідають за актуалізацію успішних знань та умінь особистості в реалізації її індивідуальної траєкторії навчання протягом життя (Чупахін, 2015).

Виходячи з того, що зростання інтенсифікації праці вимагає підвищення критеріїв до професійної відповідності та ефективності при здійсненні професійної діяльності, сучасне суспільство з його різновекторною невизначеністю висуває все більше вимог до здобувача вищої освіти в його особистісному розвитку та професійному становленні.

Мета статті полягає в теоретичному обґрунтуванні та емпіричному дослідженні психологічних чинників розвитку толерантності до невизначеності.

Завдання дослідження зосереджені на науковому обґрунтуванні поняття «толерантність до невизначеності»; виявленні психологічних чинників розвитку толерантності до невизначеності; аналізі та інтерпретації результатів дослідження щодо розвитку толерантності до невизначеності.

Методи дослідження. Для реалізації нашої мети дослідження було використано комплекс методів наукового пізнання: порівняння; систематизація; узагальнення; інтерпретація; метод тестування. Крім того, в процесі дослідження були використані наступні методики: методика «Толерантність до невизначеності» Маклейна (адаптація О. М. Осика), авторська анкета обізнаності здобувачів вищої освіти щодо розвитку толерантності до невизначеності. Для математичної обробки статистичні методи: критерій χ^2 - кореляційний, дисперсійний аналіз з подальшою їх якісною інтерпретацією та змістовим узагальненням результатів дослідження.

Результати. Щоб з'ясувати, наскільки здобувачі вищої освіти обізнані щодо розвитку толерантності до невизначеності, нами було проведено дослідження на базі Національного авіаційного університету, факультету лінгвістики та соціальних комунікацій. Впродовж 2021-2022 рр. було проведено анкетування на базі освітньої платформи Google Classroom за допомогою Blank Quiz. Вибірку склали 160 студентів I-IV курсів, спеціальностей 053 «Психологія», 231 «Соціальна робота».

Анкета складалась з 12 запитань, наведемо приклади відповідей, які найбільше характеризують обізнаність здобувачів. Зокрема, на запитання «Чи знайомі Ви з поняттям толерантність до невизначеності» відповідь «так, використовують» дало 51,5 % студентів, «ні, не використовують» — 38,08 % респондентів, «важко відповісти» — 10,42 % студентам. (рис.1.)

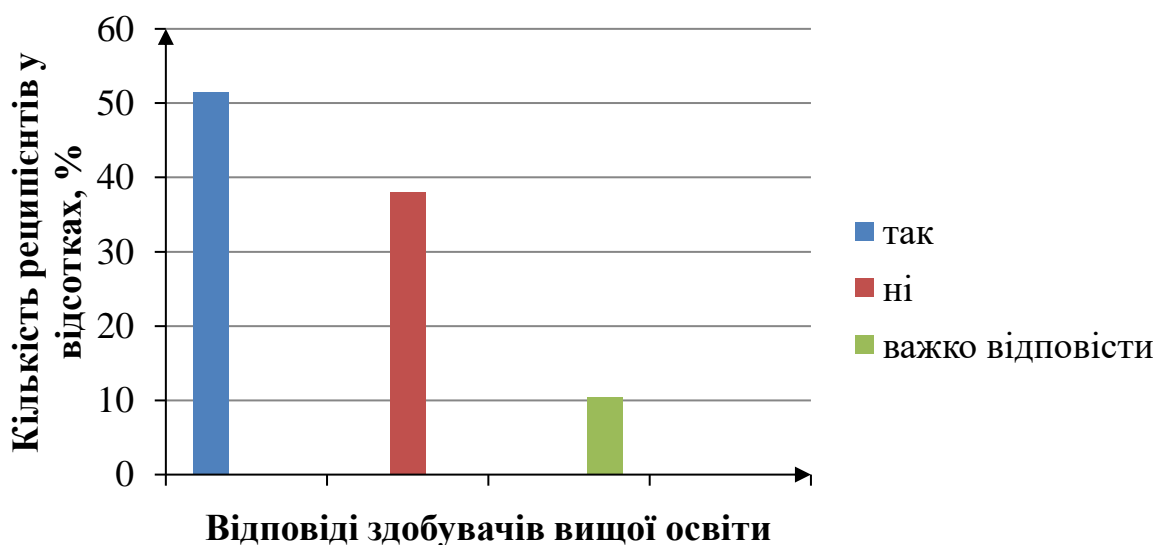

Рис. 1 Розподіл відповідей студентів «Чи знайомі Ви з поняттям толерантність до невизначеності»

Аналіз відповідей на запитання «На Вашу думку, які психологічні чинники розвивають толерантність до невизначеності» виявив, що здобувачі вищої освіти виокремлюють прагнення до змін, готовність брати на себе відповідальність, мати вибір та самостійно приймати рішення.

На запитання «На Вашу думку, чи необхідно формувати у майбутніх фахівців толерантність до невизначеності» відповідь «так» дало 71,05 % студентів, «ні, не потрібно» — 15,66 % респондентів, «важко відповісти» — 13,29 % опитаним. (рис.2.)

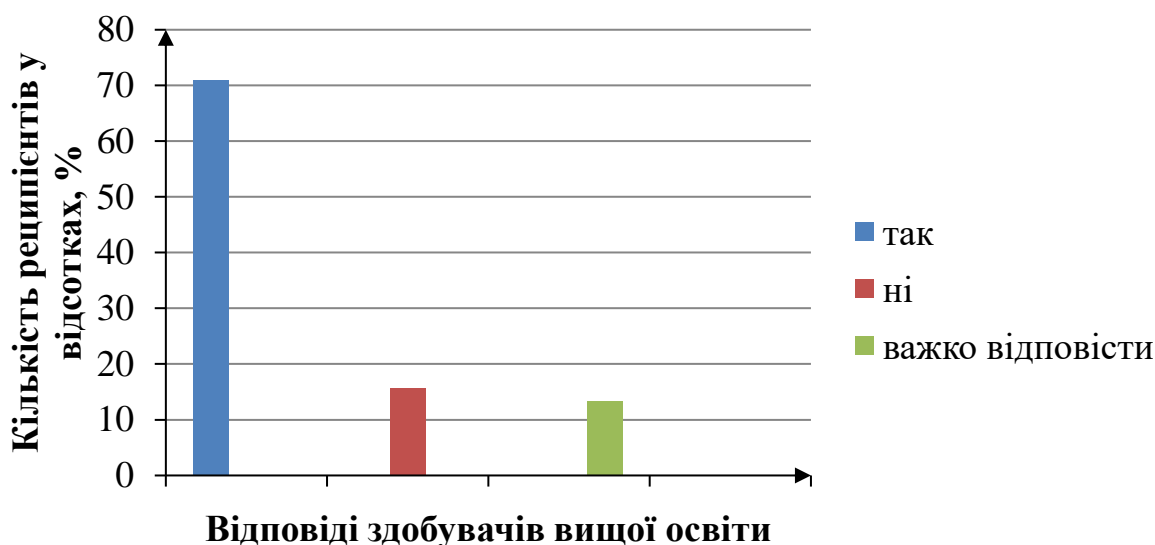

Рис. 2 Розподіл відповідей студентів «На Вашу думку, чи необхідно формувати у майбутніх фахівців толерантність до невизначеності»

Також здобувачам вищої освіти було запропоновано пройти методику «Толерантність до невизначеності» Маклейна (адаптація О. М. Осика), методику Баднера (в адаптації Корнілової, Чумакової). Основна мета дослідження: виявлення рівня толерантності до невизначеності у здобувачів закладу вищої освіти.

Здобувачам було запропоновано пройти опитувальник Маклейна (адаптація О. М. Осика), який містить 22 твердження, згоду з якими респондентам пропонується оцінити за семибальною шкалою лайкертів; опитувальник Баднера (в адаптації Корнілової, Чумакової), який містить 13 тверджень, згоду з якими респондентам пропонується оцінити за семибальною шкалою.

Аналіз результатів по методиці «Толерантність до невизначеності» Маклейна показав: у прямих значеннях – 3, 6, 10, 11, 13, 14, 16, 17, 18, 19; у зворотних значеннях – 1, 2, 4, 5, 7, 8, 9, 12, 15.

В методиці було представлено три субшкали. Підрахунок суми балів за окремими субшкалами дозволяє виявити основне джерело інтолерантності до невизначеності: новизну проблеми, її складність. Назви субшкал та номери тверджень подані у ключі:

Новизна проблеми – 2, 9, 11, 13.

Складність проблеми – 4, 5, 6, 7, 8, 10, 14, 15, 16.

Значення загального показника та показників за субшкалами конкретного респондента порівнюються із середніми значеннями.

Кількість балів – рівень толерантності до невизначеності: 0-42 – низький; 43-50 – середній; 51-63 – високий.

В методиці Баднера (в адаптації Корнілової, Чумакової) було представлено 7 субшкал, підрахунок суми балів за якими дозволяє виявити рівні толерантності та інтолерантності до невизначеності.

В методиці «Толерантність до невизначеності» Маклейна (адаптація О. М. Осика) було представлено три субшкали, підрахунок суми балів за окремими субшкалами якої дозволяє виявити основне джерело інтолерантності до невизначеності.

Оскільки наше дослідження є пілотним та перспективним, в даній роботі ми представляємо лише результати методики Маклейна. Для цього ми виділили контрольну та експериментальну групи з метою створення психолого-педагогічних умов формування у здобувачів вищої освіти толерантності до невизначеності.

Розглянемо рівні толерантності до невизначеності у здобувачів вищої освіти.

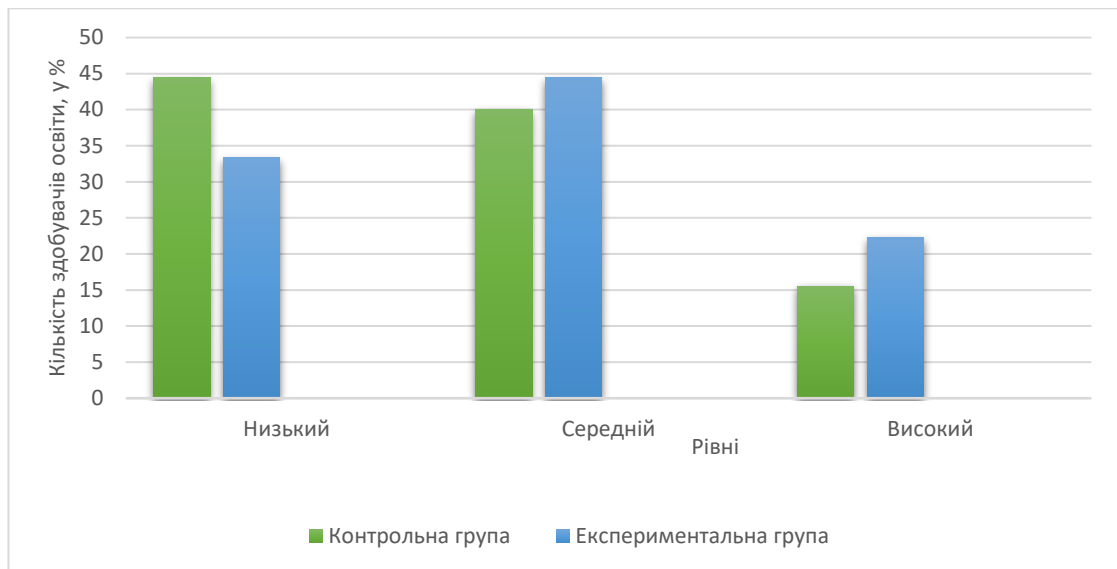

Рис. 3. Рівні толерантності до невизначеності у КГ та ЕГ

Отже, в результаті проведення дослідження нами були отримані дані, які дозволяють визначити рівень толерантності до невизначеності у здобувачів вищої освіти, а саме:

- 10 студентів ЕГ (22,22%) та 7 студенти КГ (15,55%) мають високий рівень толерантності до невизначеності, що свідчить про можливість прийняття рішення, набуття нового досвіду навіть за умов невизначеності. Здобувачі вищої освіти вони готові до творчості, експериментів, імпровізації.

- 20 студентів ЕГ (44,44%) та 18 студентів КГ (40,00%) мають середній рівень толерантності до невизначеності та готові працювати за умов браку інформації, отримуючи новий досвід, готові до новизни, до розв'язання складних завдань. Також здобувачі, які показали середній рівень толерантності до невизначеності, характеризуються підвищеною тривожністю, розгубленістю, нездатністю діяти за відсутності чітких орієнтирів та уникають невизначеності. Їм характерні: потреба у шаблоні, готовому алгоритмі розв'язання того чи іншого завдання; потреба досягти у будь-яких відносинах максимальної ясності, неприйняття недомовленостей. Кожне рішення сприймається як переломний момент, після якого буде складно повернутися і зробити інший хід. Цінність рішення завищена, що додатково ускладнює процес прийняття рішення.

- 15 студентів ЕГ (33,33%) та 20 студентів КГ (44,44%) мають низький рівень толерантності до невизначеності. Для здобувачів, які мають низький рівень толерантності до невизначеності, характерними є: нетерпимість до неоднозначності, натяків, що проявляється в нездатності діяти навіть в присутності орієнтирів. Вони намагаються уникати невизначених ситуацій.

Дискусія. На нашу думку, розвиток толерантності до невизначеності має реалізовуватись на таких прийомах як: повідомлення теоретичних відомостей про сутність ситуацій невизначеності; дискусійні форми роботи; конструювання та аналіз життєвих ситуацій; аналіз матеріалів художньої літератури, кінофільмів та інших видів мистецтва, рольові ігри. Якщо перші з перерахованих прийомів більшою мірою спрямовані на повідомлення знань про предмет, що вивчається, то останній сприяє розвитку практичних умінь толерантного відношення і взаємодії.

Виключення із освітньої діяльності здобувача вищої освіти індивідуальної (психологічної) складової призводить, таким чином, як до недостатньої сформованості інформаційного-синергетичного бачення світу, так і, головне, до відсутності мотиваційного компоненту для отримання якісної освіти майбутніми фахівцями. Результатом такого освітнього процесу в ЗВТО стає лише задачно-контекстне навчання, що, фактично, не сприяє сформованості професійної суб'єктності майбутнього фахівця, до основних характеристик якої відносимо самостійність, динамізм, відповідальність, успішність, цілеспрямованість, здатність до освіти протягом життя (Арістова, 2017).

Висновки. Підсумовуючи результати дослідження щодо розвитку толерантності до невизначеності, ми спираємося на властивість особистості, психологічна сутність якої полягає в стійкості до впливів фактору невизначеності, нечіткості середовища та виявляється у прийнятті неоднозначності під час пошуку альтернатив рішення; терпиме відношення до новизни, мінливості та складності ситуацій, до непередбачуваності.

Доведено, що ситуації невизначеності, які є джерелом активності особистості, сприяють як сформованості позитивної мотивації до дослідницької діяльності, так і необхідності спеціальної

підготовки здобувача вищої освіти до професійних дій в ситуаціях невизначеності, сприяючи, таким чином, їх подальшому професійному становленню.

Перспективи подальших досліджень вбачаємо у розробці рекомендацій щодо розвитку толерантності до невизначеності у здобувачів вищої освіти.

СПИСОК ПОСИЛАНЬ

Арістова, Н.О. (2017). Теоретичні і методичні засади формування професійної суб'єктності майбутніх філологів. Дис. на здобуття наукового ступеня доктора пед. наук. К. 659

Бондаренко, А. Ф. (2001). Психологічна допомога особистості: навч. посіб. Київ. КВІЦ. 237 с.

Готт, В. С., & Урсул, А. Д. (1971). Определенность и неопределенность как категории научного познания. Москва. Знание. 52 с.

Кокарева, А.М. (2019). Професійний розвиток особистості інженера. Вища освіта України. 2 (27), 234-240.

Кокун, О. М. (2012). Психологія професійного становлення сучасного фахівця: монографія. Київ. Інформ.-аналіт. Агентство. 200 с.

Лузік, Е.В. (2009). Системоутворюючі фактори управлінської діяльності інтегративно-діяльничної системи вищої технічної освіти. VI Міжнародна науково-методична конференція «Духовно-моральне виховання і професіоналізм особистості в сучасних умовах». 30-31 жовтня 2009. Ч. 1. Київ – Вінниця. 199-205.

Чупахін, С.А. (2015). Роль обратных связей в процессе формирования профессиональной компетентности инженеров-связистов. Scientific Letters of Academic Society of Michal Baludansky. Košice; Slovakia. Vol. 3. 2, 60-63.

Хілько, С. О. (2017). Психологічні кореляти формування толерантності до невизначеності у майбутніх психологів. Зб. наук. пр. Кам'янець Подільського нац. ун-ту ім. І. Огієнка, Ін-ту психології ім. Г. С. Костюка НАПН України: «Проблеми сучасної психології: за наук. ред. С. Д. Максименка, Л. А. Онуфрієвої. Кам'янець-Подільський: Аксіома. 38, 421–437.

Norton, R. W. (1975). Measure of ambiguity tolerance. Journal of Personality Assessment. Vol. 39. 6, 607-619.

Furnham, A., & Marks, J. (2013). Tolerance of Ambiguity: A Review of the Recent Literature. Psychology. 4, 9, 717–728.

URL: <http://www.scirp.org/journal/psych>

REFERENCES

Aristova, N.O. (2017). Teoretychni i metodychni zasady formuvannia profesiinoi subiektnosti maibutnix filolohiv. Dys. na zdobuttia naukovooho stupenia doktora ped. nauk [Theoretical and methodological foundations of the formation of professional subjectivity of future philologists. Diss. to obtain the scientific degree of doctor of pedagogy of science]. K., 659/

Bondarenko, A. F. (2001). Psykholohichna dopomoha osobystosti [Psychological assistance of the individual]: navch. posib. Kyiv. KVITs. 237 s.

Hott V. S., & Ursul A. D. (1971). Opredelennost y neopredelennost kak katehoryy nauchnoho poznanyia [Definiteness and uncertainty as categories of scientific knowledge]. Moskva. Znanye. 52 s.

Kokarieva, A.M. (2019). Profesiinyi rozvytok osobystosti inzhenera [Professional development of an engineer's personality]. Vyshcha osvita Ukrainy. 2 (27). 234-240.

Kokun, O. M. (2012). Psykholohiia profesiinoho stanovlennia suchasnoho fakhivtsia [Psychology of professional development of a modern specialist]: monohrafiia. Kyiv. Inform.-analit. Ahentstvo. 200 s.

Luzik, E.V. (2009). Systemoutvoriuiuchi faktory upravlinskoi diialnosti intehratyvno-diialnisnoi systemy vyshchoi tekhnichnoi osvity [System-forming factors of management activity of the integrative activity system of higher technical education]. VI Mizhnarodna naukovometodychna konferentsiia "Dukhovno-moralne vykhovannia i profesionalizm osobystosti v suchasnykh umovakh". 30-31 zhovtnia 2009. Ch. 1. Kyiv – Vynnytsia. 199-205.

Chupakhin, S.A. (2015). Rol obratnykh svyazei v protsesse formyrovannia professyonalnoi kompetentnosti ynzhenеров-sviazystov [The role of feedback in the process of formation of professional competence of communication engineers]. Scientific Letters of Academic Society of Michal Baludansky. Košice; Slovakia. Vol. 3. 2, 60-63.

Khilko, S. O. (2017). Psykholohichni koreliaty formuvannia tolerantnosti do nevyznachenosti u maibutnix psykholohiv [Psychological correlates of the formation of tolerance to uncertainty in future psychologists]. Zb. nauk. pr. Kam'ianets Podilskoho nats. un-tu im. I. Ohienka, In-tu psykholohii im.

H. S. Kostiuka NAPN Ukrainy: «Problemy suchasnoi psykholohii: za nauk. red. S. D. Maksymenka, L. A. Onufriievoi. Kamianets-Podilskyi: Aksioma. Vyp. 38, 421–437.

Norton, R. W. (1975). Measure of ambiguity tolerance. *Journal of Personality Assessment*. Vol. 39. 6, 607-619.

Furnham, A., & Marks, J. (2013). Tolerance of Ambiguity: A Review of the Recent Literature. *Psychology*. Vol. 4. 9, 717–728.

URL: <http://www.scirp.org/journal/psych>

A. Kokarjeva, E. Luzik, N. Ladohubets, T. Mikheyeva
PROFESSIONAL FORMATION OF THE FUTURE SPECIALIST: PSYCHOLOGICAL FACTORS IN THE DEVELOPMENT OF TOLERANCE TO UNCERTAINTY

Abstract

The article analyzes the process of professional specialists formation, which is determined by the psychological factors of the tolerance development of higher education students to uncertainty. The authors of the article prove the importance of taking into account personality properties that are basic, stable, permanent over time, that affect the professional development of a future specialist and play a significant role in assessing the likely results of decision-making in situations of uncertainty.

***The purpose of the article** is theoretical substantiation and empirical study of psychological factors in the development of tolerance to uncertainty. **The tasks of research** are focused on the scientific substantiation of the concept "tolerance to uncertainty"; identification of psychological factors in the development of tolerance to uncertainty; analysis and interpretation of research results regarding the development of tolerance to uncertainty. **The results of research** proved that students of higher education, who have developed a high level of tolerance to uncertainty, are able to make alternative, creative and non-standard decisions, gain new experience even under conditions of uncertainty. Applicants of higher education possessing a feature of competence, are ready for creativity, experiments, improvisation. Higher education students, who have developed an average level of tolerance to uncertainty, are ready to work in conditions of lack of information, gaining new experience, ready for news, for solving complex tasks. **Conclusions.** Summarizing the results of the research on the development of tolerance to uncertainty, we rely on a personality trait, the psychological essence of which is resistance to the effects of the factor of uncertainty, vagueness of the environment and is manifested in the acceptance of ambiguity during the search for decision alternatives; tolerant attitude to novelty, variability and complexity of situations, to unpredictability. It has been proven that situations of uncertainty, which are a source of individual activity, contribute both to the formation of positive motivation for research activities and the need for special training of higher education students for professional actions in situations of uncertainty, thus contributing to their further professional development.*

***Key words:** personality traits; higher education students; professional formatio;, psychological factors; development; tolerance to uncertainty*